

PŘÍBĚHY Z KRAJINY KOLEM PRAMENE ODRY

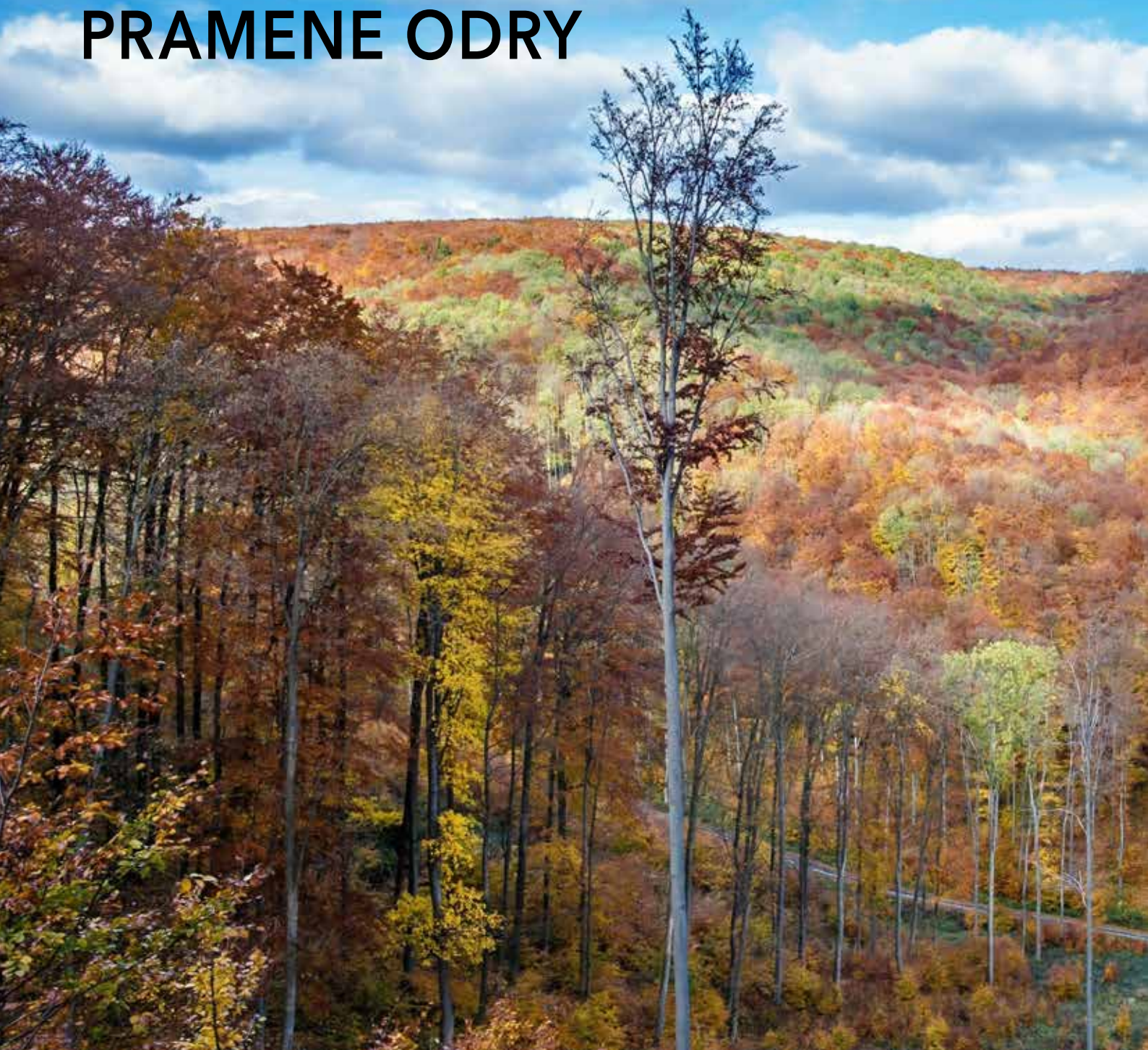

FOTO VYDÁNÍ

Desítky milionů sazenic na obnovu Libavé

Roky obnovy - název slavné biografie bývalého amerického ministra zahraničí Henryho Kissingera, ve kterém ze svého pohledu líčí poválečnou historii USA, by šlo při líčení, čím žijí kolegové z divize Lipník nad Bečvou, použít asi nejtrefněji. Libavou zasáhla klimatická kalamita v první linii s nebývalou intenzitou.

Roky nekonečných nahodilých těžeb se zde však stále více mění na čas obnovy. V roce 2017 na divizi Vojenské lesy vysadily 9,5 milionu sazenic, o rok později 12 milionů a letos to bude 13 milionů - celkem 34,5 milionů sazenic lesních dřevin, mezi nimiž převažují listnáče.

Depresivní krajina holin se díky této masivní obnově opět začíná zelenat.

140 LET VÝVOJE KRAJINY KOLEM PRAMENE ODRY

Od krajiny, kde bylo v rovnováze lesnictví, zemědělství, ale fungovala zde také těžba nerostů, k lesnaté krajině, která je královstvím nejvyšší tuzemské populace jelenů, ale třeba i jediným hnízdištěm orla skalního v Česku. Bohužel ale taky od „Ladovských zim“ k vyprahlé krajině, kde roční úhrny srážek od roku 2006 neustále klesají až ke kritické hranici. To je příběh Oderských vrchů, tak jak ho zachycuje unikátní soubor map vývoje krajiny ve vojenských újezdech ve správě VLS vytvořený výzkumným ústavem Silva Taroucy.

V druhé polovině 19. století dominují krajině okolo pramene Odry, která se za necelých šest desítek let stane výcvikovým prostorem vojsk, lesy. Jejich podíl však v krajině mírně klesá – tvoří necelých 47 procent rozlohy a prim v Oderských vrších přebírá zemědělsky využívaná půda. Z 51

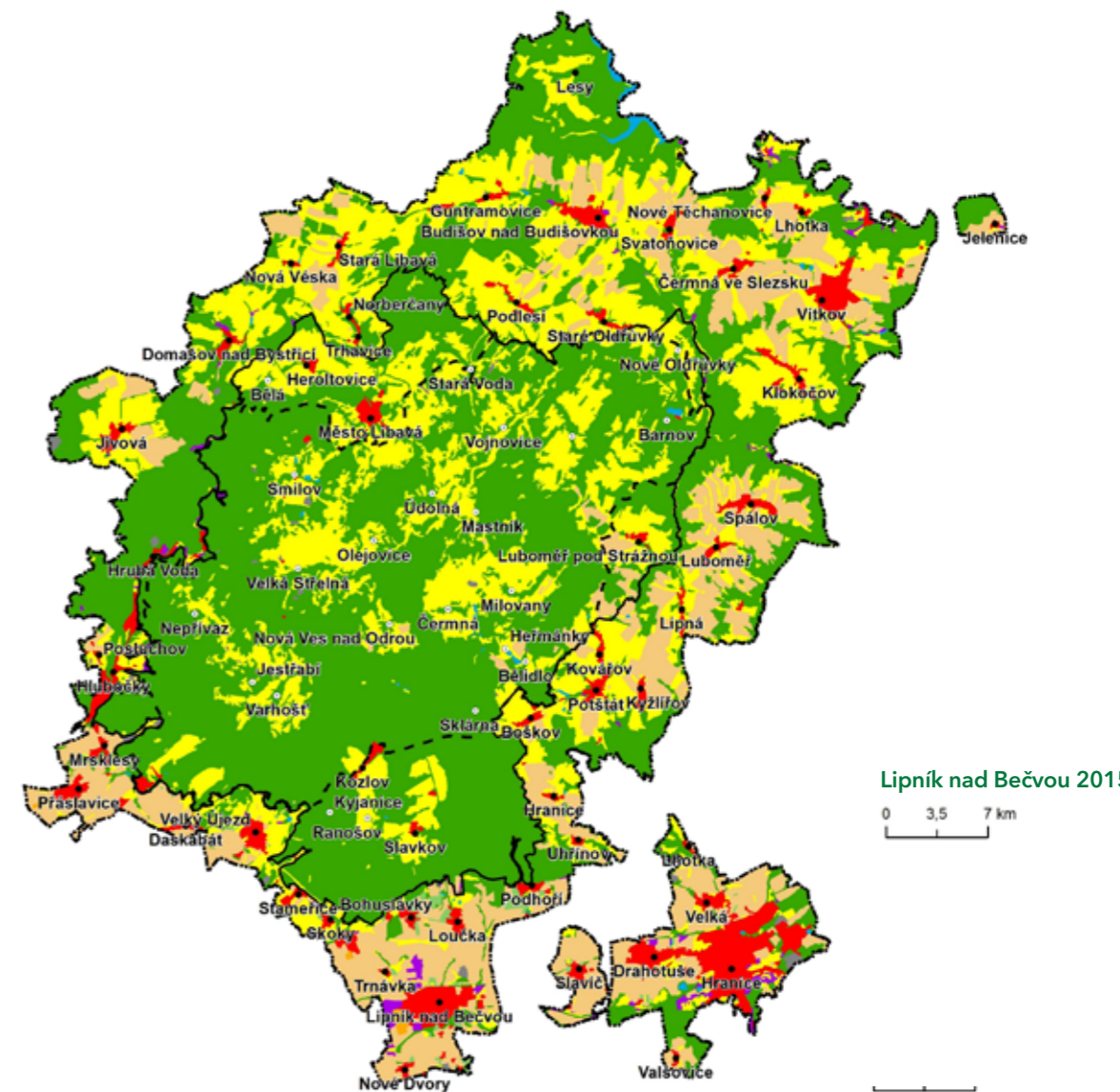
procent zemědělsky využívané půdy tvoří 16 procent pastviny, které však pomalu rok od roku ustupují orné půdě, která zabírá přes 35 procent. Zalidnění lokality je i tak v porovnání s úrodnými nížinami v okolí, kde se naplno projevuje boom průmyslové revoluce poměrně nízké. Stavby

zabírají jen necelých 1,5 procenta rozlohy, zatímco v okolí je to dvojnásobek. Největší stavební boom zažívají Hranice a Lipník nad Bečvou, kde se mohutně staví jižně od centra.

Vodní plochy v Drahanské vrchovině zabírají zanedbatelnou rozlohu (desetinu promile), prakticky jde jen o rybník u Bělidla.

Dramatické změny na Libavě začínají po druhé světové válce s odsunem německého obyvatelstva, které zde tvořilo 98 procent místní populace. Poválečné změny se projevují na poklesu zastavěných ploch a nárůstu tzv. ostatních ploch, kam byly zařazeny ruiny stavení po lidech, kteří nedobrovolně opustili Československo. Nejvíce jsou postiženy Čermná a Milovany, zcela zaniká obec Heřmánky. U Města Libavá a Velké střelné vyrůstají velké břidlicové lomy, o tři procenta se zvětšuje rozloha lesů.

Jak v újezdu, tak především v jeho okolí se odsun původní populace projevuje poklesem rozlohy obdělávaných ploch ve prospěch těch zatravněných – na polích nemá kdo orat. Do poloviny 50. let rozloha orné půdy v již zřízeném vojenském újezdu klesne z třetiny na pět procent, výstavbou nové vodní plochy jihovýchodně od Heřmánek se zdvojnásobuje rozloha vodních ploch. I když

Lipník nad Bečvou 2015
0 3,5 7 km

VOJENSKÝ ÚJEZD LIPNÍK NAD BEČVOU		
	1876	2015
Les	46,80 %	71,77 %
Orná půda	16,34 %	26,01 %
Travnatý porost	35,42 %	1,15 %
Vodní plocha	0,01 %	0,16 %
Zastavěná plocha	1,40 %	0,71 %

Příchod nového milénia je v Oderských vrších ve znamení dalšího zvyšování rozlohy zalesněných ploch. K roku 2006 už zabírají 68 procent rozlohy, v roce 2015 pak téměř tři čtvrtiny celkové plochy. Lesnickou idylu však v tomto roce naruší první klimaticky extrémní rok, který po několika letech, kdy zde postupně plíživě klesají roční úhrny srážek, zaútočí na zdejší porosty nebyvalým suchem a horkem.

Tam, kde soubor historických map z dílny výzkumného ústavu Silva Taroucy končí, tak začíná naplno boj kolegů z Lipníku nad Bečvou o budoucnost lesů na Libavě.

Jan Sotona

Heřmánky i Bělidla v 60. letech zanikají, nahrazují je nové vodní nádrže u Smilova a Barnova. Zároveň se zvyšuje rozloha lesů na 55 procent a klesají rozlohy zastavěných ploch i tzv. ostatních – ruiny zarůstají travou.

prostor obsazují lesníci VLS a příroda, což má za důsledek, že na Libavě dynamicky rostou nové lesy. Do roku 1995 zabírají čtyřiašedesát procent rozlohy vojenského újezdu. Roste také rozloha vodních ploch. Jednak jsou obnoveny Heřmánky a Bělidla, za druhé vznikají nové rezervoáry u Čermné, Velké Střelné a jižně od Nové vsi nad Odrou.

A přicházejí 90. léta, s nimi odchod sovětských vojsk doprovázený redukcí výcvikových ploch. Uvolněný

Lipník nad Bečvou 1876
0 3,5 7 km

T A Program Omega Výstup projektu č. TD03000261 Vojenské újezdy jako transformační území – scénáře dopadů jejich optimalizace na společnost a krajinu, podpořen programem Omega TAČR
 Č R © Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i., Ústav Geoniky AV ČR, v. v. i., Brno 2017
 Hana Skokanová, Marek Havlíček, Roman Borovec, Bohumil Frantál, Jan Hercik, Petr Klusáček, Tomáš Krejčí, Josef Kunc, Stanislav Martinát

HISTORIE MORAVSKÉHO ÚJEZDU, KTERÝ SE STAL „KRÁLOVSTVÍM JELENŮ“

V drsném předhůří Jeseníků se v novodobé historii v souvislosti s nápadem, aby zde vznikl vojenský výcvikový prostor, střídaly národy. Nejdříve tuto krajinu museli v rámci poválečného odsunu opustit Němci, aby je vystřídala československá armáda. A s ní na několik poválečných let také Izraelci, jejichž nová armáda zde v rámci mezinárodní pomoci mladému židovskému státu procházela výcvikem našich vojenských specialistů v poválečných letech. Po srpnu 1968 pak prostor obsadili Sověti, aby jej museli v 90. letech vrátit českým vojskům. Dnes na Libavě intenzivně cvičí jak česká armáda, tak další jednotky ze zemí NATO. Vojenský újezd je však také vyhledávanou lokalitou lovců - zdejší populace jelenů patří k nejkvalitnějším v republice.

Vznik Vojenského újezdu Libavá 10.12.1947 byl vyústěním snahy Československé republiky vytvořit po skončení druhé světové války rozsáhlé území, na němž by mohla armáda provádět součinnostní výcvik všech druhů vojsk (pěchotní, tankové a letecké). Vojenské prostory z první republiky této potřebě totiž nevyhovovaly, protože byly ve své době budovány jako prostory pro cvičící dělostřelectvo. A právě výsledek druhé světové války a způsob jejich rozhodujících bitev byly pro vytvoření Vojenského újezdu Libavá rozhodující.

Po odsunu německého obyvatelstva v roce 1946, jež tvořilo v této jižní části Nížkého Jeseníku 99% populace, vzniklo území s minimální lidnatostí, s morfologií terénu podobající se zjednodušeně hodinovému sklíčku. 80% plochy z 33.000 ha je tvořeno náhorní rovinou s rozsáhlými bezlesími s průměrnou nadmořskou výškou 600 m, což bylo pro systém zamýšlených cvičení ideální. Zbylých 20% je představují prudké svahy s převýšením 300 - 400 m, spadající jihozápadním a jihovýchodním směrem na

Hanou a do Moravské brány, na západě a na východě pak do údolí řeky Bystřice a Něžčinského potoka. Jižní, lesnatější část náhorní roviny je porostlá smrkovými porosty se zastoupením buku. Kamenité stráně a svahy jsou porostlé většinou listnatým lesem se zastoupením dubu, lípy, javoru, jasanu a buku.

Území bývalých obcí, jichž bylo po založení vojenského újezdu 25 zrušeno, jsou zarostlá především jasanem, javorem a ovocnými dřevinami z někdejších zahrad, ostatní plochy jsou zarostlé jívou, břízou, jeřábem, olší, lískou a dalšími dřevinami keřového patra. Tyto plochy tvoří třetinu plochy honitby Libavá.

V životě Vojenského újezdu Libavá byly, kromě data jeho vzniku, důležité další historické momenty, které neměnily jen využití této krajiny, ale, a to doslova, situaci v celém státě. Jedná se především o rok 1968 a příchod Sovětské armády, která „Libavou“ ovládla na celých dvacet let. Poté o rok 1991, kdy ruští vojáci opustili území vojen-

ského újezdu i celého Československa. No a nakonec o rok 2016, kdy k 1. lednu došlo v rámci optimalizace vojenského újezdu k jeho zmenšení o cca 8000 ha. Každá tato změna měla totiž vliv na hospodářské využití daného území.

Již od roku 1947 hospodaří na území VÚ Libavá VLS ČR, Lipník n.B. Celou dobu, jako organizační jednotka VLS ČR Praha, původně jako národní podnik, koncernový podnik, odštěpný závod a od roku 1998 jako divize. Přestože se v podmínkách Vojenského újezdu jedná o hospodaření složitě a komplikovaně, dokázali si lesníci z VLS Lipník n.B. poradit i v době nevyzpytatelného působení sovětské armády. A to ať kroky organizačními, či opatřeními hospodářskými. A právě z hlediska hospodářského se pak jeví jako nejdůležitější období Vojenského újezdu Libavá období posledních pěti let, tj. období roků 2014 - 2019, kdy vyvrcholil z počátku postupný, vlivem let 2015 a 2018 pak velmi rychlý a radikální rozpad smrkových porostů všech věkových tříd od dvaceti let výše. V tomto období zpracovaly a uvedly na trh VLS Lipník, díky enormnímu nasazení svých zaměstnanců a dodavatelů služeb čtyři miliony kubických metrů dřeva. Z napadnutých sedmi tisíc hektarů holin se při tom podařilo v této době šest tisíc tři sta (tj. 90 %) hektarů zalesnit. Filosofie této obnovy lesa pak stojí na principu vzniku druhově bohatých a strukturálně diversifikovaných porostů.

Celé období hospodaření ve VÚ Libavá jsou VLS ČR s.p., divize Lipník n.B. uživatelem honitby Libavá. Honitby, jež se rozkládá na ploše 33.490 ha v Oderských vrších a je v podstatě totožná s původní rozlohou VÚ Libavá. Nejvýznamnějším místem celé oblasti je pramen řeky Odry. Řeka, jež tvoří v podstatě pomyslnou páteř celého území a do jejíhož povodí patří většina plochy honitby.

Hlavní zvěř v honitbě Libavá je zvěř jelení, která byla kdysi v Oderských vrších zvěří původní. Koncem čtyřicátých let se na vylidněném území vojenského prostoru začala objevovat jelení zvěř, patrně migrující z Jeseníků, která zde začala tvořit novou stálou populaci. Tato byla posílena několikerým vypouštěním zvěře z Dražanské vysočiny, z Brd a z Jeseníků. Z dnešního hlediska bylo nejdůležitější první vysazení karpatské zvěře od VLM Kežmarok n.p. v roce 1953 a v roce 1958. Zvěř se začala v honitbě Libavá rozšiřovat, protože zde našla ideální životní podmínky.

V případě honitby Libavá se jednalo o vzácné spojení dobrého genetického základu zvěře a ideálního prostředí, které jí v dnešní přelidněné krajině nemůže žádný jiný biotop poskytnout.

O výše uvedeném svědčí kvalita populace jelení zvěře, jež je v současné době považována za nejkvalitnější populaci této zvěře ve volných honitbách v rámci České republiky. Honitba Libavá obdržela na základě dlouhodobého hospodaření výsledků v chovu jelení zvěře v roce 2006, jako první honitba v České republice, prestižní ocenění Mezinárodní organizace pro chov a lov zvěře (CIC) Cenu Edmonda Blanca.

Rudoltovice ke kostelu

Daných podmínek využila od počátku devadesátých let minulého století také zvěř daňčí, migrující z vítkovska do severovýchodní části honitby Libavá. Zvěř mufloní, vyskytující se jen v jižní, lesnaté a morfologicky členité části honitby sem migrovala ze sousední honitby po jejím vypuštění v roce 1942. Na její kvalitě se kladně projeví pokusy o zkvalitnění chovu vypuštěním zvěře dovezené z Velkého Meziříčí (1984) a ze Židlochovic (1992). Dalšími druhy spárkaté zvěře hojně se vyskytující v honitbě Libavá je zvěř srnčí a zvěř černá.

Celé území vojenského újezdu Libavá je v rámci programu Natura 2000 vyhlášeno za ptačí oblast z důvodu výskytu chřástala polního a tetřívka obecného. Od roku 2010 se na území honitby vyskytuje hnízdící pár orla skalního, vyvádějící pravidelně mládě (první úspěšné hnízdění tohoto dravce na území ČR po sto letech).

LIBAVÁ - vojenský újezd, LIBAVÁ - honitba. Celé toto území má především pro region Moravy nedocenitelný význam obzvláště z hlediska zachovalosti přírody. Přírody, jejíž součástí jsou, kromě různých chráněných druhů bylin a živočichů také populace volně žijící a zdravé zvěře. Navíc divize Lipník n.B. se svými 193 zaměstnanci, ZS Heroltovice se svými 39 zaměstnanci a SOS Libavá se svými 302 zaměstnanci řadí Vojenské lesy a statky ČR s.p. mezi největší zaměstnavatele v rámci Olomouckého kraje.

Jan Jeniš, vedoucí lesní výroby divize VLS Plumlov

Rudoltovice od Podlesí

CHRÁM POPSANÝ AZBUKOU

Tělocvična sovětské armády postavená na hřbitově. Zbourané náměstí a kostel proměněný ve vojenský sklad. To jsou reálie novodobé historie Libavé. Vojenskému výcviku zde musely stejně jako v jiných újezdech ustoupit celé obce. Mezi nimi i Dobrá Voda, jejíž existenci připomíná jedna z nejvýznamnějších památek vojenského újezdu v Oderských vrších - poutní kostel Svaté Anny a Svatého Jakuba Většího.

Svaté poutě se v Dobré Vodě konaly od nepaměti. V 17. století zde byla zřízena kolej školského řádu piaristů, kteří zde úspěšně působili až do roku 1922. Studovali zde mimo jiné slavný český fyziolog Jan Evangelista Purkyně.

V roce 1949, tři roky po založení vojenského újezdu se zde konala poslední pouť a v následujících letech byl kostel vyklizen a cenné památky přesunuty do jiných farností. Po roce 1968, kdy vojenský prostor Libavá a Dobrou Vodu obsadila sovětská vojska, kostel dále chátral až do 90. let, kdy byla zahájena jeho obnova. Za čtyřicet let sakrální stavba zarostla náletovými dřevinami tak, že se v zeleni ztrácela. Od té doby probíhá jeho oprava po etapách, hlavním zdrojem financí pro opravy je Česko-německý fond budoucnosti. Na obnově se podílejí skauti i dobrovolníci, stejně jako spolek Lubovia, který podporují Vojenské lesy a statky.

Kostelu tak restaurátoři postupně vrací jeho barokní krásu. Odstraňují při tom stopy po desetiletích chátrání, jen nápisy v azbuce na vnitřních stěnách, které zde zanechali vojáci

Sovětské armády, nechávají na svém místě. Budou zde zachovány jako varovný památník na dobu okupace.

Jan Sotona

BOCHOŘ: HISTORIE JEDINÉ BAŽANTNICE VLS

Příběh bažantnice v Bochoři se začal psát v roce 1959. Toho roku byla na výměře 187 ha lesa ve správě Vojenského lesního podniku Lipník nad Bečvou, zřízena uznaná bažantnice. Už na začátku 20. století se v této lokalitě vypouštěla bažantí zvěř, které se tu nebývale dařilo. A nešlo pouze o bažanty kolchidské, ale byli zde vysazováni také bažanti královští, přivezení ze své čínské domoviny. Tento nádherný kur miluje lesní prostředí a v místním lužním lese našel vhodné prostředí ke svému zdárnému rozmnožení. Divoká populace tohoto bažanta se udržela až do roku 1987.

Lesní obvod Bochoř je úsek odloučený od komplexu vojenského prostoru Libavá asi 30 kilometrovou vzdáleností k jihozápadu a je přímo spjat s areálem přerovského letiště. V tomto kraji se drobné zvěři při dobrém hospodaření vždy dobře vedlo. Po druhé světové válce, jak sám píše, vedl malou bochořskou bažantnici také František Fric, náš známý myslivecký spisovatel. Tehdy tu jako hajný sloužil staříček Perstický a toho po odchodu do penze vystřídal lesní Stanislav Dunaj. Psal se rok 1954 a drobná zvěř bažantí, koroptví, za-

ječí a králíci, se v místní honitbě lovila pouze z přírůstků divoké populace. V roce 1960 uspořádal v bažantnici armádní generál Bohumír Lomský, tehdy ministr obrany, první reprezentační hon, na kterém se ulovilo 99 bažantů a 136 zajíců. Od té doby se stala bažantnice v Bochoři vyhrazenou honitbou tohoto ministerstva a veškeré hospodaření s bažantí zvěří, bylo směřováno k úspěšnému ministerskému honu. To byla vždy významná a ostře sledovaná událost nejen pro lesní správu Velký Újezd, pod kterou tento lesní úsek spadal, ale také pro všechny myslivecký personál divize Lipník nad Bečvou. Většina lesníků si vždy pokládala za čest, účastnit se tohoto honu buď jako psovodi, nebo nabíječi. Honci bývali až do posledního honu v roce 1991 vojáci základní služby z místní vojenské posádky. Mnoho let jim při této akci velel svým mocným hlasem přemožitel lamanšského kanálu František Venclovský. Při těchto honech se v osmi lečích procházela celá bažantnice s přestávkou na svačinu po čtvrté leči „U javora“.

V roce 1975 bylo nakoupeno prvních 500 mladých bažantů na dopl-

Zátíší na Bochořské chatě (leden 2009)

nění divoké populace a tak se začalo s umělým odchovem. Počty zakoupených kuřat ve věku kolem 8 týdnů kolísaly mezi 800 až 2000 kusy ročně. V roce 1981 odešel do důchodu lesní Dunaj a na jeho místo nastoupil lesní

Bochoř před sezónou honů (září 2008) - je lépe být na suchu, než v mokré trávě

Králováci (březen 2010)

Zdenek Frydryšek, který se potýkal s vážnou nemocí, a služba v rovinaté bažantnici mu měla ulehčit od fyzické námahy, které byl vystaven v horském potštátském revíru. Jenže při odchovu bažantů se člověk nezastaví, a nezastavila se ani nemoc. V roce 1985 už ho musel zastoupit ing. Jan Jeniš, který sloužil v bažantnici až do roku 1986. Když od ledna 1987 nastoupil jako technik na Velkoujezdskou lesní správu, byl v dubnu z Potštátu do Bochoře dočasně povolán lesní Jiří Pálka, který zůstal tomuto hanáckému luhu, věrný až do dnešních dnů. Ihned po jeho nástupu se pod vedením lesního správce Lumíra Grmolenského, začalo s budováním nových odchoven na jednodenní bažantí kuřata, která byla v červnu téhož roku také přivezena. Takto odchovaní bažantíci se vypouštěli do volné honitby v osmi týdnech věku, čemuž odpovídala také jejich mortalita. Nicméně vládní hon toho roku dopadl dobře a tak se tento způsob odchovu a vypouštění, udržel až do začátku 90. let. Od roku 1987 se začalo také s umělým odchovem bažanta královského, krocana divokého a perličky obecné. Individuální jarní lovy krocáních a královských kohoutů byly mezi lovci velmi ceněny, a je škoda, že se s odchovem krocánů muselo začátkem nového tisíciletí přestat. Poslední krocán kohout byl uloven v dubnu roku 2003.

Když v roce 1991 proběhl poslední ministerský hon s výřadem 461 kusů drobné zvěře, začala se bochořská bažantnice zaměřovat na komerční hony a neúprosná ekonomika nutila zvyšovat procenta slovitelnosti. Od roku 2002 byla Bochořská bažantnice organizačně začleněna pod Lesní správu Hlubočky. Odchov bažantů se

přemístil do pronajatých zemědělských budov, kde byli bažanti drženi mimo predační a klimatické vlivy až do úplného přepečení do šatu dospělců. Teprve potom se převáželi do vypouštěcích voliér, a z nich potom po několika týdenní aklimatizaci vypouštění do volné honitby. Takto bylo dosahováno až 70% slovitelnosti, při současně snaze, zachovat ráz původních lesních honů. Také lov trofejových kohoutů bažanta královského si udržoval vysoký standard. Značnou poptávku po těchto nezapomenutelných jarních lovech jsme nebyli schopni často naplnit. Byli loveni kohouti dvou až čtyřletí s délkou klínu od 130 do 160 cm. Poslední královák byl uloven loveckým hostem na jaře roku 2017.

Poslední hony na bažanty proběhly v roce 2014. Od tohoto roku je umělý odchov pozastaven v důsledku soudních sporů o lesní majetek.

Bochoř 1972

Výřad poplatkového honu z 26.10.2007

Mimo drobnou zvěř jsou ve zdejší honitbě i slušné stavy srnčí zvěře, která vykazuje docela dobrou trofejovou kvalitu a hlavně neopakovatelné zážitky při lovu. Ročně se v Bochoři uloví 16 srnců a lovečtí hosté se mohou ubytovat na zdejší lovecké chatě, mezi jejímiž zdmi se cítily dobře už tři generace lesníků a myslivců.

Výměra Bochořské bažantnice je od roku 2004, kdy byla opětovně vyhlášena jako součást honitby Bochoř, ustálena na 105 hektarech, jež jsou součástí 205,57 hektarů původních listnatých lužních lesů na soutoku Moravy s Bečvou. Jedná se v rámci státního podniku o zcela výjimečnou lokalitu a tak nezbyvá než popřát této „spící bažantnici“ do budoucna dobře nastavené probuzení.

Jiří Pálka,
lesní LS Hlubočky

MIROSLAVA KANDLEROVÁ A JEJÍ „OSTŘE NAKLÁDANÉ VLAKY“

Představte si, že pokaždé jdete do práce s tím, že musíte vypravit do večera vlak plný dříví. Zajistit odbyt i surovinu, dopravní auta pro odvoz, zorganizovat jejich pohyb, nakládku v lese se všemi lesníky. A domluvit to s odběrateli, s železnicí, zajistit objednávky i odběratelské smlouvy, zkrátka všechno. Od prodeje, přes logistiku až po nezbytnou administrativu. A druhý den zase. Stejně jako každý pracovní den v roce. Tohle byl, zjednodušeně řečeno, pro divizní obchodnici se dřívím z Lipníka nad Bečvou Miroslavu Kandlerovou v minulých dvou letech, kdy na Libavé kulminovala kalamita, každodenní chlebiček.

V kanceláři na divizním ředitelství pod Oderskými vrchy zvoní mobil. Miroslava Kandlerová jej zvedne a začne žadateli odpovídat na otázky. Od léta z lipnické kanceláře řídí dočasně celopodnikový obchod s dřívím, domlouvá od svého počítače kontrakty s největšími odběrateli v tuzemsku i zahraničí. Teď ale volá paní, která chce dříví na otop na zimu. Obchodnice z Lipníku zjistí odkud zájemkyně je a obratem jí dává spojení na les-

níka i fundované rady, jak si sehnat dopravce, který jí z odvozního místa dříví přepraví k domu. Jedná s ní trpělivě a mile.

Než s ní rozvinete řeč o tom, co se dělo v uplynulých letech na lesnické divizi VLS, kterou zasáhla kalamitní vlna ve smrkových porostech jako první, zazvoní mobil znovu. Tentokrát volá kolega z druhé strany republiky, aby se poradil, jak zobchodovat dříví

v elektronické aukci. Kandlerová mu radí taktiku – na jak velké objemy sortiment rozdělit, jak aukci načasovat...

Divize Lipník se s kalamitou potýká již delší dobu. Naplno zde však propukla v extrémně teplý a suchý rok 2015 a kulminovala o dva roky později. Zatímco v roce 2013 na divizi prodali ještě „pouze“ 285 tisíc kubíků dříví, v následujících dvou letech už to bylo po 518 tis. m³, v roce 2016 to bylo už 775 tis. m³. A v roce 2017, kdy kalamita kulminovala, už prodej dosáhl bez sedmnácti tisíc jednoho milionu kubíků, loni pak 798 tis. m³. Lipník ročně těžil to, co v jiných letech celý podnik. Jen v říjnu 2017 to byl prodej 114 tisíc kubíků dříví – objem, který na jiných divizích představoval celoroční objem výroby. Statisticky se tak v roce 2017 každý pracovní den z Libavé vyexpedovalo 4 183 m³ dříví, tj. 105 fůr denně, při průměrné nakládky 40 m³ na autě.

„Bylo to časově i organizačně náročné. Od rána do večera, každý den jsme vypravovali ucelený vlak, někdy i více souprav. V průměru jsme obchodovali s odběrateli 90 tisíc kubíků měsíčně. Naštěstí mám dospělé syny a partnera, který pracuje v podobném oboru, takže má pro tuto situaci pochopení,“ popisuje Miroslava Kandlerová.

Z mechanizační správy přes „manipulák“ k obchodu s dřívím

Když se zeptáte na její obchodní úspěchy, nedozvíte se žádné bombastické tajemství o úspěšných obchodních taktikách, ani dramatický příběh připomínající třeba story Vlka z Wall Street. Miroslava Kandlerová vyjma dříví z lesů VLS v životě s žádnou jinou komoditou neobchodovala.

K Vojenským lesům a statkům nastoupila absolventka střední zemědělské technické školy v Přerově po mateřské dovolené na Mechanizační správu Lipník nad Bečvou, na středis-

ko technického rozvoje, dnes je to Správa služeb. Po dvou letech přešla přímo na Mechanizační správu jako provozní technik a od roku 1995 začala pracovat na manipulačním skladu v Lipníku, kde se poprvé dostala k obchodování s dřívím. V roce 1999 přešla na Obchodní oddělení ŘD Lipník a od roku 2002 působí na divizním ředitelství jako obchodník.

Po kratší debatě v hrubých rysech pochopíte, že za úspěchem lipnické obchodnice stojí něco jiného, než obchodní dravost. Předně je pro ni

byly dobré," popisuje obchodnice z Lipníku.

Hlavní část sortimentů z masivních nahodilých těžeb na Libavé proudila na základě rámcových smluv k velkým odběratelům. Dohodnuté dodávky naplnily každý pracovní den jeden vlak a někdy i více a na Miroslavě Kandlerové bylo, aby je naplnila. Ta připravila týdenní rozpis na jednotlivé lesní správy, objednala dopravce, kteří vozili dříví z lesa k vlaku. Co den, to vlak, co vlak to 33 nákladních aut, které naložily na

práce koníčkem a proto jí věnuje více času a pozornosti, než většina jiných lidí. Někoho baví jezdit na kole, jiného se potápět ke korálovým atolům, či hrát počítačové hry. Miroslavu Kandlerovou baví organizovat a komunikovat s lidmi.

Jeden vlak denně

Kolegové v Lipníku nad Bečvou o Miroslavě Kandlerové vtipkují, že pokud by skončila u Vojenských lesů, může jít z fleku do vedoucí funkce v dceřiné firmě Českých drah ČD Cargo, která se zabývá nákladní dopravou. V letech 2017-2018, kdy kalamita na Libavé kulminovala, obchodovalo se zde dřevo nikoliv po vagónech, ale po celých vlacích. Každý den jeden a byly i dny, kdy se ložilo i více ucelených vlaků denně.

„Měli jsme štěstí v neštěstí, že trh nebyl tak zahlcený dřívím, jako je tomu dnes. Dnes, když se kalamita rozšířila do celé republiky, je trh přesycen a ceny padají pod výrobní náklady. U nás ale kulminovaly nahodilé těžby v době, kdy byl po dříví hlad i ceny

vlak 1 500 m³ dříví. Nastaly dny, kdy třeba na lesní správě Potštát lesníci stáli a jen psali expedici jednoho auta za druhým.

A Miroslava Kandlerová se v hektických dnech, týdnech a měsících naplno přesvědčila o pravdivosti motta „Nic nevyjde podle plánu," které dal americký spisovatel Joseph Heller svému slavnému románu Gold za všechny peníze. Někdy se zpozdl vlak a s ním i nakládka, jindy nastaly jiné problémy na trase.

„Když to beru zpětně, bylo to asi nejhektičtější období v mém životě. Já mám práci ráda, určitě budu vzpomínat na to obrovské nasazení celé řady mých kolegů z lesních správ a kolegyně fakturantky Jitky, kteří udělali neuvěřitelný kus práce, aby se vše v pohodě zvládlo. Za to jim všem patří velký dík. Bylo to tříleté období, kdy jsme od rána do večera jen prodávali dřevo," vzpomíná.

Od práce Miroslava Kandlerová relaxuje na horách, na kole a také u moře. „Potřebuji vodu, přírodu a pohyb.

I v době, kdy jsme tady jeli naplno, jsem potřebovala alespoň na týden vyrazit k moři a odreagovat se," říká. A co nejvíce, z toho mála volného času, co má, se snaží věnovat také svým třem vnoučatům.

I když aktuálně je volna opět méně, obchodnice z moravské divize totiž kývla na to, že bude společně s výrobním náměstkem Ondřejem Vybíralem řídit celopodnikový obchod s dřívím.

„Tak je to zase od rána od večera. Teď jedou naplno cenová jednání s odběrateli, takže jsem pořád na cestách," popisuje.

Změna je život

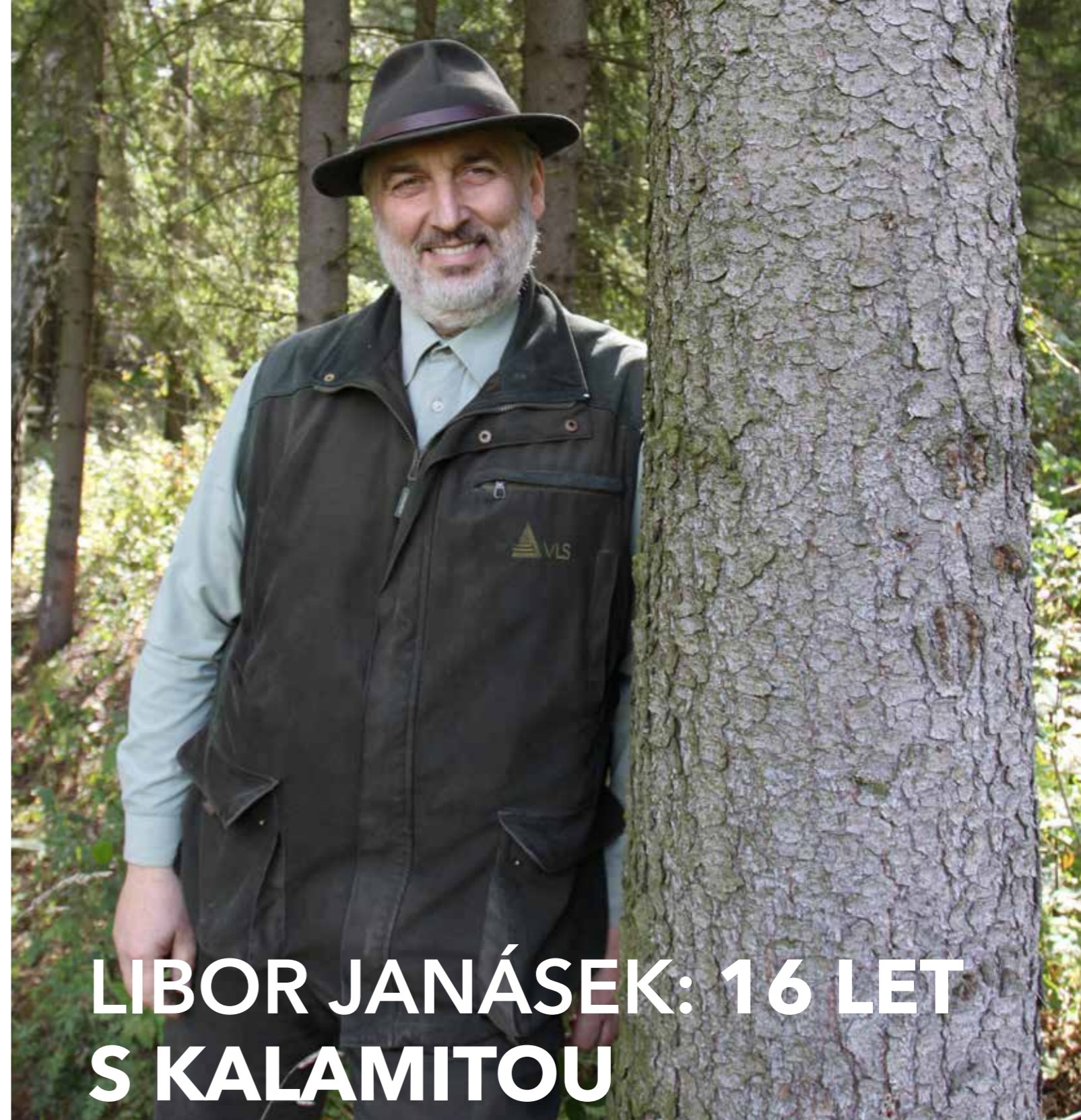
I teď v podmínkách nasyceného trhu ji baví hledat možnosti, kam s dřívím z lesů VLS.

„Práce mě stále naplňuje. Baví mě organizovat a komunikovat s lidmi. Prostě mě nabíjí, když z debaty se zákazníkem vznikne nápad, který vyústí ve výsledek - když to lidově řečeno klapne. Baví mě i hledat a zkoušet nové možnosti a obchodní partnery. Spousta prostoru je stále na regionálních trzích, kam lze umístit méně kvalitní sortimenty, o které velcí odběratelé nemají zájem. A spousta dříví jsme v poslední době zobchodovali přes veřejné trhy," argumentuje.

Nebojí se ani změny druhové skladby lesů a tedy i nabídky sortimentů, kde nebude hrát takový prim smrk.

„Dřevozpracující průmysl se s tím vyrovná. Vidím to na situaci v našem regionu, kde se objemy smrku zmenšují a tak odběratelé musí přemýšlet o náhradních variantách, kdy budou nakupovat jiné dřeviny, jako je borovice nebo jedle. V příštích letech se budeme ve větší míře věnovat také výrobě sortimentů z listnatého dříví, u kterého je možnost poměrně dobrého zpeněžení, a to bude v dalším období pro naši firmu velmi důležité. Dá se dělat řada věcí, jen člověk musí chtít," říká úspěšná obchodnice z Lipníku nad Bečvou, která letos oslavila 30 let u podniku.

Jan Sotona

LIBOR JANÁSEK: 16 LET S KALAMITOU

Na lipnické divizi je nejdéle sloužícím lesním správcem. Do funkce na lesní správě Libavá nastoupil v roce 2002. A stejnou dobu se zde pere s kalamitou. Dlouhých 16 let Libor Janásek se svými lidmi bojuje s větrem i suchem a na normální hospodaření v lese si podle svých slov už vlastně ani nevzpomíná. Kalamita na severní Moravě propukla v sousedních lesích na Vítkovsku. A právě přes lesnické úseky libavské správy vstoupila do lokalit ve správě divize z Lipníku nad Bečvou.

Lesní plány správě v Libavé určují, že by za normálních okolností měla těžít přibližně 35 tisíc kubíků dříví ročně. Takto nízké objemy výroby zde naposledy Libor Janásek zažil v roce 2001. Pak v říjnu 2002 přišly bořivé větry, které na lesnických úsecích pod Libavou napáchaly škody 70 tisíc m³, v roce 2007 se tudy naplno prohnal Kyrill a o rok později orkán Emma. A v tropickém roce 2015, který odstartoval naplno současnou kalamitu v českých a moravských lesích, se lokality lesní správy Libavá staly brnou, kterou do vojenského újezdu a potažmo i do lesů, které zde mají VLS ve své správě, vstoupily největší problémy.

„Když byl dobrý rok, utlumili jsme těžby na „pouhý“ dvojnásobek těch plánovaných, ve špatných letech jsme těžili mnohonásobky plánu. Kvůli odchodům do penze se nám za tu dobu personál obměnil. A mladí kluci, co dnes u nás slouží jako lesníci, neznají

a v roce 1992 přešel na lesní správu, kterou dnes vede.

„Tehdy se Libavé přezdívalo moravská Sibiř. V lednu 1993 jsme tu naměřili mínus 32 stupňů Celsia. Zažívali jsme zde Ladovské zimy, dnes tu v létě máme tropické noci - to nebývalo.

Na lesnickém úseku, který Janásek po příchodu na Oderskou vrchovinu, „nafasoval,“ bylo zastoupení smrku 90 procent. Dnes zde zažívá díky fatální změně krajiny způsobené kalamitou rozhledy, které nezná.

„V srpnu jsem na Lesnický úsek Černá vzal jednoho důchodce, který zde sloužil a chtěl to vidět. Ptal se mě, jak se tam po té dramatické změně krajiny vyznám, že by potřeboval za sebou odmotávat provázek, aby trefil na místech, kde léta sloužil. Po půl hodině chtěl pryč, popisuje libavský lesní správce.

Ani na lesní správě Libavá však „nepřišli o všechno,“ v severovýchodní části zůstaly smíšené porosty, kde si lesní správce z Libavé stále „připadá jako v lese.“

Ještě letos zde vytěží 70 tisíc kubíků, převážně jde o stromy, které zbyly po těžbách a nyní bez zapojení do porostu nejsou schopny odolat větru.

Zároveň na lesní správě, stejně jako na celé divizi Lipník nad Bečvou, jede naplno obnova lesů. Během rozhovoru Libor Janásek kontroluje sazenice, které dovezl dodavatel. Jde o buky.

„Vize je taková, že 50 procent výsadby bude jehličí a druhá polovina listí. Smrk pod 30 procent, dominuje buk, používáme ale také dub, javor, osiku a třešeň. Pro budoucí lesy budou důležité kvalitní výchovné zásahy, aby se udržela druhová pestrost. Těmi neodbornými se dají udělat nenapravitelné škody,“ líčí lesní správce

nic jiného, než krizi. Ani nevědí, jak normální lesní hospodaření vypadá,“ říká Libor Janásek se smutným úsměvem na tváři.

Rodák z vesnice Loučka u Lipníku nad Bečvou nastoupil k Vojenským lesům a statkům po studiích na Mendelově univerzitě v Brně v roce 1991. Jako vnuk místního sedláka trávil dětství na poli, na zahradě s koňmi i krávy, po základce se však rozhodl pro les a nastoupil na „lesárnu“ v Hranicích.

Pracovně pak první rok po absolutoriu pracoval u VLS ve Velkém Újezdu

Nad knížecími radami a „generálskými“ diskusemi po bitvě kroutí Libor Janásek hlavou. Ve vyprahlé libavské krajině, kde kopete v údolí metr a půl do země a stejně se vám práší od lopaty, nebylo podle něj v lidských silách bez vláhy situaci zvládnout.

„Na jiných lesních správách to už byla těžební tsunami, my jsme se zde pořádkem vraceli do porostu a snažili se bojovat - postupně jsme za těch 16 let těžili jednotlivé stromy nebo skupiny,“ popisuje bolestný přechod ke krajině, jejíž snímky dnes šokují veřejnost.

z Libavé a viditelně při myšlence na budoucnost pookřeje.

Obnova lesa viditelně lidem z Libavé po depresivních letech nekonečných těžeb vlévá novou mízu do žil. Pohled na vysázené miliony stromků na holinách znamená, že to, co za sebou nechala kalamita, už není měsíční krajina. „My máme díky těm 16 letům paradoxně jednu výhodu. Máme po Kyrillovi už krásně zapojené porosty a to je to světlo na konci tunelu hned blíž,“ končí vyprávění Libor Janásek.

Jan Sotona

ANTONÍN ZEDEK: 38 LET PRÁCE VŠEHO DRUHU

„Je to jeden z těch vzácných lidí, které byste měli vyvažovat zlatem, protože když mu zadáte nějakou práci, vždy přemýšlí, jak ji udělat lépe,“ říká o něm vedoucí lesní výroby lipnické divize Jan Jeniš. Antonín Zedek v lesích Oderských vrchů strávil 38 let. Pracoval převážně jako operátor traktoru, ale vystřídal kdeso. Práce se nikdy nebál a nebyť zdravotních problémů, asi by v lese ještě pár let zůstal. Problém se zády však způsobil, že letos 10. září po osmatřiceti letech u podniku zamířil do důchodu.

Narodil se před třiašedesáti lety ve vesnici Podhoří, která leží před vstupem do asi nejkrásnějšího údolí Oderských vrchů s názvem Peklo. Jeho otec pracoval celý život v přešovské Meoptě, která je předním producentem optické techniky pro průmysl, zbrojní systémy, ale i pro lovecké zbraně. Do továrny nastoupili i jeho bratr se sestrou. Malý Antonín ale už prý od deseti let věděl, že by v žádné fabrice nevydržel. Musel být venku, práce mezi čtyřmi stěnami pro

něj byla nemyslitelná. Navíc od útlého věku mu učarovaly traktory.

„Rodiče říkali, že už od tří let mě nešlo odtrhnout od hrčení traktorů, co po okolí jezdily. Byl jsem jimi fascinován, celé odpoledne jsem pozoroval práce na poli, na učení nebyl čas - až večer,“ směje se čerstvě penzionovaný zaměstnanec VLS.

Od třinácti let pak už pravidelně v kabině traktoru místního zemědělského

družstva sám sedával za volantem během vrcholící sklizně.

„To byla jiná doba, na sklizni byla potřeba každá ruka a noha, kdo měl na to fyzickou, nakládal a za volantem seděli kluci a popojížděli s ním po poli. Bylo to normální a nikdo to neřešil. A když byla sklizená sláma, zapojili mi za traktor hrabačku, abych sklídl zbytky. Tehdy se šetřilo, nic nesmělo přijít nazmar,“ vzpomíná Antonín Zedek.

Fascinace zemědělskými stroji a výpomoc v družstvu jej po absolvování základky přivedla na zemědělské učiliště na obor mechanizátor a opravář zemědělských strojů. A po absolvování nastoupil do zemědělského družstva do nedaleké Jezernice. Kdo ví, zda by se dostal k Vojenským lesům a statkům, nebýt osobních sporů s tehdejšími nadřízenými v družstvu.

„Je pravda, že v lesích tehdy byly o něco lepší výdělky než v zemědělství. Mě ale práce na poli bavila, stejně jako později v lese. Pracoval jsem s nakladačem a nadřízený o mě začal šířit pomluvy, že kolegům nadhodnocuji odvedenou práci. To mě namíchlo. Měl jsem tehdy nabídku z vojenských lesů, tak jsem si řekl, že tohle nemám zapotřebí a odešel jsem,“ popisuje, jak se dostal k VLS.

K podniku nastoupil na počátku 80. let, kdy vznikala u Lipníku ve Velkém Újezdu těžební správa VLS. A hned jej čekala zkouška ohněm, v lednu 1982, kdy k podniku nastoupil jako traktorista na přiblížování dřeva, přišla jedna z nekrutějších zim. Se svým

prvním traktorem UKT 6945 se brodil v závějích. Nejdříve v oblasti Pekla a pak v celém vojenském újezdu.

Pracovitý traktorista si brzy získal respekt nadřízených. A díky tomu, že nikdy neodřekl žádnou práci, vystřídal v lese také „devatero řemesel.“ V zimě pluloval lesní cesty, rozvážel krmení, opravoval oplocenky, stavěl „kazatelny,“ postřiky asanoval napačené dříví, vozil sazenice i lidi v lesní výrobě.

„Práce mě vždycky bavila, nejsem vybíravý. V lese nemůžete být vybíravý, vyzkoušel jsem tak absolutně všechno. To bylo normálka, že jsem sebou vozil v traktoru pilu, a když v přiblížování nebylo dost dřeva, tak jsem si sám nakácel. Jen vyžínání trávy kolem mladých porostů ne. Srp nebo kosu jsem nikdy do ruky nevezal,“ říká Zedek s úsměvem.

I když sám říká, že práce na poli jej bavila stejně jako v lese, připouští, že po bezmála čtyřech desetiletích u VLS je lesníkem. Ostatně je to vidět na první pohled, v altánku na zahradě

u rodinného domu, kde si povídáme, sedí Antonín Zedek v zeleném mysliveckém oblečení.

„Ten les se podepíše na každém. Když právě nemám na sobě montérky, chodím v zeleném,“ vysvětluje a zarazí se. „No, i v důchodu ale mám na sobě montérky častěji, než normální oblečení,“ dodá se smíchem. Kdo si pořídí „barák na vesnici,“ má totiž podle Zedka o práci postaráno navždy. Čeká tak na něj nová střecha, plot již také dosluhuje...

Čerstvý penzista si však pochvaluje, že má nyní více času na vášeň, kterou u VLS získal – na myslivost.

„Minulý týden jsem střelil selátko. Před důchodem jsem do práce vstával ve čtvrt na pět, na lov se člověk dostal jen o víkend. Teď můžu sedět na kazatelně i přes týden,“ popisuje, zatímco ukazuje své lovecké psy – Border teriéra a jezevčíka.

Navíc v roce 1999 využil své zkušenosti trumpetáka, přesedlal na hornový nátrubek a stal se jedním ze zakládajících členů Trubačů Vojenských lesů a statků Lipník n. B. A lovecké hudbě se v rámci tohoto souboru věnuje dodnes. Při pravidelných zkouškách v Základní umělecké škole na Potštátě, které probíhají každý čtvrtek, „patří mezi nejstarší a nejpilnější žáky této hudebky,“ jak říká s oblibou ředitelka této školy Jana Kozubíková. Lovecké signály v podání Antonína Zedka pak provázejí veškeré společné myslivecké akce v rámci LS Velký Újezd i úspěšné výpravy poplatkových lovců na srnce, jeleny a muflony na této správě.

I v předčasné penzi, kam zamířil o půl roku dříve, stále pozoruje traktory. Vášeň z dětství se projeví, když kolem po silnici projede z údolí Pekla moderní lesní stroj.

„Ty nové moderní traktory umí věci. Poslední dva roky jsem jezdil na John Deere. Úžasná mašina, která za vás udělá fúru práce. Tu kdybych měl o deset let dřív, tak by mi to ušetřilo problémy se zády a v práci bych ještě zůstal. Těch 38 let uteklo jako voda,“ dodá Antonín Zedek.

Jan Sotona

